

Fier schrijdend of hevig tegenstribbelend?

In het novembern timer van BIJEN (2002) vertelde Toon de Groot over een koningin die haar uit-zwermde volk meter voor meter leek terug te lokken naar de oude woning. Naar aanleiding hiervan vertelt Jaap Duijvetter uit Arum deze maand zelfs over een tegenstribbelende koningin, die niet met haar zwermende volk mee wil.

Wij waren met een aantal mensen in Celle, om daar de nodige kennis op te doen omtrent bijen. Uiteraard hebben ze daar ook bijen in een vitrine. Hierbij vormt een ongeveer 10 cm. in doorsnee dikke buis van doorzichtig kunststof de verbinding met de buiten-wereld. Gaande van de bijenstanden naar de vergaderruimte passeerden wij deze vitrine. Op dat moment besloten de bijen te gaan zwermen; met een paar imkers bleven we 'even' kijken. Job van Praag maande ons tot spoed, maar wij hoopten de koningin te zien.

En daar kwam ze! Fier schrijdend zoals dat hare majesteit past? Tot onze stomme verbazing werd ze hevig tegenstribbelend naar buiten gedragen. Als zij aan de greep van de bijen ontsnapte holde zij terug, tegen de stroom in. Dan werd ze opnieuw gegrepen en weggedragen richting uitgang. Dat herhaalde zich enkele malen. Door bijen omringd verliet zij uiteindelijk de vliegopening. Job betreurde het zeer dit schouwspel gemist te hebben.

Het lijkt mij denkbaar dat zo'n onwillige moeder in een

dergelijke situatie bij het gedwongen verlaten van haar kast (in dit geval de vitrine) de omgeving in zich opneemt en daarna de weg terug weet te vinden, de zwerm 'listig' mee teruglokkend. Om wat voor reden dan ook, en met wat voor gevoelens laat ik in het midden.

Jaap Duijvetter, Arum

Reactie van Hayo Velthuis

Als ik dit schrijf, het is een zonnige dag in februari, keren we nog eens terug naar november vorig jaar, naar een bericht in deze rubriek van Toon de Groot en mijn reactie daarop, dit naar aanleiding van de reactie die we vervolgens van Jaap Duijvetter ontvingen. Het zal in het april- of meinummer kunnen worden geplaatst, en het gaat over een gebeurtenis, waarschijnlijk in juni. Het imkerjaar rond, in een notendop.

Brede stromen rennende bijen

'En daar kwam ze!', schrijft Jaap, ze werd 'hevig tegenstribbelend naar buiten gedragen' en als ze ontsnapt was aan de greep van de bijen, 'opnieuw gegrepen en weggedragen richting uitgang'. Deze tussen aanhalingstekens geplaatste gedeelten vragen om een apart commentaar. Maar eerst het feit zelf. Wie over een observatiekast beschikt, en over voldoende tijd om er bij te blijven, kan zien hoe het zwermen in gang wordt gezet. Terwijl het grootste

Bevruchtungskastjes op Schiermonnikoog

deel van het volk rustig op de raat zit, begint er onderin de kast een deel van het volk te rennen. Deze bijen botsen tegen stilzittende werksters, die ook gaan rennen, en omdat ze daarbij achter elkaar aan gaan lopen, dan wel de bijen voor zich opjagen, ontstaan er binnen een minuut brede stromen rennende bijen. In de observatiekast gebeurt dat in het begin vooral om het broednest heen, maar omdat de stroom steeds breder wordt, wordt iedereen meegesleurd, ook de koningin en de bijen die op het broed zitten. In de buurt van de vliegopening stort deze stroom zich naar buiten, de bijen lopen veel sneller dan bij het normale vertrek; ze worden van achter opgejaagd, van de vliegplank geduwd en moeten dus wel vliegen. Wie dat niet kan valt in het gras. Het rondrennen op de raat duurt ook voort als de meeste bijen al buiten zijn, en zo ontsnapt vrijwel geen enkele bij aan dit hectische gebeuren.

114

Liever thuisblijven?

De koningin die wordt meegevoerd in de maalstroom, gaat meestal ook vliegen. Maar ik heb wel bij een volk in een normale kast gezien dat de koningin aan de rand van de vliegspleet naar buiten kwam, naar opzij uitweek en in de luwte naast de stroom op de vliegplank bleef staan, om dan later gewoon terug te wandelen.

Wanneer moeren zijn geknipt en dus niet weg kunnen vliegen, komt het ook wel voor dat ze later in de kast worden teruggevonden. Ik denk dat de koningin de omgeving niet hoeft te kennen op die kleine afstand, want er zijn stertselende bijen, en ook zonder dat komt er genoeg geur uit de kast om oriëntatie mogelijk te maken.

Er zijn ook wel redenen om te veronderstellen dat een moeder helemaal niet graag weg gaat: haar overlevingskansen zijn in het oude volk waarschijnlijk een stuk groter dan in een zwerm, die nog een nieuwe nestplaats moet zien te vinden en daarna voldoende voedsel om raten te maken, bijen te produceren en een winterreserve op te bouwen. In het hoofdvolk zijn die omstandigheden meestal aanwezig. Het voortplanten doet ze veel veiliger via haar zonen: laten andere volken maar de koninginetjes produceren, onze koningin levert dan wel de darren daarbij. Het zijn de werksters, die belang hebben bij het zwermen en die daarin dan ook een leidende rol spelen.

Observatiekast

En dan de aangehaalde stukjes zin van Jaap: ik heb nooit gezien dat de koningin werd gedragen, ze rende gewoon met iedereen mee. Ze wordt niet gegrepen

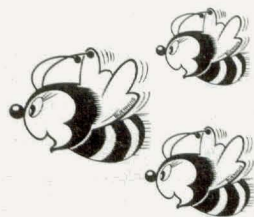
(met de kaken beetgepakt? En hoeveel werksters zijn er dan nodig om haar te dragen? Lopen de voorste werksters achteruit, zoals in een groep mieren die een dikke rups naar het nest slepen?). Evenmin lokt zij de zwerm 'listig' met zich mee. De zwerm, die zonder koningin immers geen toekomst heeft, slaat terug op de kast, daar is geen lonkende moeder achter de vliegspleet voor nodig!

Er zijn gelukkig veel gepensioneerde, maar nog jonge imkers, die de tijd hebben een observatiekast te bouwen en kans zien die nog voor het seizoen te bevolken. Maak ze met een doorzichtige buis als verbinding met de buitenwereld, ook daaraan is al van alles te zien. Al in juli hoop ik van jullie de eerste enthousiaste verslagen te mogen ontvangen. We komen er dan in november wel weer op terug!

Heeft u iets wonderlijks meegemaakt bij de bijen? Laat andere imkers ervan meegenieten! De redactie nodigt u uit om uw waarneming op te sturen per brief, diskette of E-mail aan schoots7@zonnet.nl of redactie@vbbn.nl. Hayo Velthuis kan er een aanvullende of toelichtende reactie op geven.

advertentie

IMKERSHOP 'HET BIJENHUIS'

Een imker met verstand
wordt bij Het Bijenhuis vaste klant

Voor snelle bestelservice

tel 0317 422 733

fax 0317 424 180

e-mail bijenhuis@vbbn.nl

Grintweg 273

6704 AP Wageningen

online winkelen bij www.vbbn.nl